

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

NICOLE KRAUSS

Un bărbat intră în cameră

Traducere din engleză și note
de DINA LITZICA

HUMANITAS
fiction

Redactor
ANDREEA RĂSUCEANU

Coperta
ANGELA ROTARU

NICOLE KRAUSS
MAN WALKS INTO A ROOM
Copyright©2002 by Nicole Krauss
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2011, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KRAUSS, NICOLE

Un bărbat intră în cameră / Nicole Krauss; trad.: Dina Litzica. –

București: Humanitas Fiction, 2011

ISBN 978-973-689-423-7

I. Litzica, Dina (trad.)

821.111(73)-31=135.1

PENTRU BEN

*You shall not discern the footprints of any other;
you shall not see the face of man;
you shall not hear any name.*

EMERSON, *Self-Reliance**

* „Nu trebuie să calci pe urmele pașilor altcuiva; / nu trebuie să-i vezi nici chipul său omenesc; / nici să-i auzi vreunul dintre numele ce le poartă.“ Emerson, *Încrederea de sine* (Trad. Ștefan Stoenescu)

PROLOG

Iunie 1957

Pe pancarta de la intrare, prinsă cu un lanț, stă scris GIRLS GIRLS GIRLS și, în vreme ce autobuzul lasă în urmă un nor de praf, noi îi dăm cu fluierături și chiote. O muscă mare și neagră bâzâie în geam și cineva încearcă s-o reducă la tăcere cu țigara. Covorul de pelin e nesfârșit, iar Kohler susține că, dacă ți se întâmplă să mori aici, coioșii îți curăță oasele încă din prima zi. Înainte să plecăm de la Pendleton¹, Kohler și-a tatuat pe mână o fată, care se răsuțește ori de câte ori omul își îndoiește mâna. Cred că și-a suflecat mâneca de șase sau șapte ori azi.

Când trecem pe lângă un indicator rutier care ne anunță că mai avem 160 de kilometri până la Vegas, autobuzul se umple de urale, ieșim cu toții pe jumătate pe geam și batem în tabla încinsă, în timp ce panglica șoselei ne duce șerpuit în zare. Careva zice că a auzit că, la prima detonare în Bikini, pe bombă era lipită o poză cu Rita Hayworth, iar noi ne punem pe chicotit. Kohler a mai fost la Vegas și ne spune că o să stăm la Desert Inn în seara liberă, că o să jucăm la jocuri mecanice și o s-o vedem pe Shirley Jones².

La 15.13 ajungem în Desert Rock³, începem să alergăm și să facem exerciții pe pistă ca să ne dezmoțim. Sunt peste

1 Importantă baza militară a pușcașilor marini, situată pe Coasta de Vest a Statelor Unite.

2 Cunoscută actriță și cântăreață de film și teatru americană, în perioada 1950-1975.

3 Experimentul Desert Rock, realizat în 1951 de armata SUA împreună cu Comisia pentru Energie Atomică, pentru a risipi teama legată de efectele radiațiilor atomice și ale razelor gama și X.

43 de grade, de-ți pocnește capul. Aburul unui nor îndepărtat se evaporă cu mult înainte ca vreun strop de apă să atingă pământul.

Ni se dau uniforme noi, după care nu există ordine imediate, așa că ne găsim câte un petic de umbră și căscăm gura după câțiva din grup care o iau la picior, glumind și țopăind, până dispar în depărtare în căutare de cratere.

Noaptea cerul devine astronomie curată.

Zile în șir nu facem nimic, ne omorâm timpul dormind sau vânând șopârle în pământul crăpat al deșertului. Unul scrie acasă că stăm pe fundul unui lac străvechi și că drept dovadă există fosile. Dăm o raită printr-un oraș mort din apropiere de Death Valley și ne jucăm de-a pistolarii la drumul mare. Din când în când cineva pune câte o placă zgâriată cu Johnny Mathis sau Elvis. Ca să nu ni se îngroașe sângele, bem – apă ziua și bere seara. Ne uităm la fata care dansează sacadat pe bicepsul lui Kohler. Vântul bate încontinuu, în direcția greșită, un vânt ciudat, neliniștitor, care ridică praful în vârtejuri. Mâncăm cu nisip între dinți. Când vântul își schimbă în sfârșit direcția, primim vestea că detonarea va avea loc la 6.30. Ne trezim la 4.00.

De obicei testele de detonare au nume de oameni de știință sau munți, cu excepția celui pentru care am venit aici – Priscilla, suspendată la două sute de metri de sol, într-un balon cu heliu. Se trimite un buletin către civili și li se explică despre daunele pe care le va suferi retina dacă se vor uita la mingea de foc, pe o distanță de cel puțin 100 de kilometri; dar cu siguranță minerii o să se urce pe Angel's Peak, de parc-ar fi 4 iulie.

Parcurgem cei 50 de kilometri până la Frenchman Flat în camioane militare, purtând fiecare ecusoane de radiații, colorate acum într-un albastru liniștitor. La 2 kilometri de *ground zero* camioanele se opresc și ne prăvălim la pământ pe jumătate adormiți. Coborâm în tranșee până ne ajung ochii la nivelul solului. Suntem o mie de oameni și parcă n-am fi nimic în întinderea pustie, ca furnicile văzute de sus, ca un lucru puțin ciudat, nici măcar o specie, mai curând un mic eveni-

ment care nu poate trece drept istorie. Suntem tăcuți, ascultăm coioții și scârțâitul deșertului până ce megafoanele încep să urle ordine în întunericul subțiat. Mai încolo unii dintre noi vor fi trimiși în Vietnam și, când vom asuda în corturi, plini de păienjeni, cu pielea infectată de mucegaiuri, ne vom aduce aminte de ziua de azi, de simplitatea ei.

În timp ce așteptăm, se apropie un convoi de camioane în care se înghesuie, speriate, animale. Cam la un kilometru mai încolo se opresc și dau jos nouă sute de porci, pe care-i înghesuie în cuști și tranșee. Unii dintre ei poartă veste noi-nouțe, cu căptușeală ce va fi testată pentru durabilitate. Mai sunt și câțiva iepuri pe care oamenii de știință îi vor folosi în eforturile lor neîncetate de a înregistra efectele exploziei asupra vederii.

Mai sunt cincisprezece minute până la numărătoarea inversă. Cincisprezece minute în care avem timp să ne gândim la Vegas, la ziua când am dat mâna cu Ike, la bateriștii renumiți precum Krupa, care era în stare să mângâie tobele, să le facă să vorbească fără să le spargă, sau la muzica de pian din cluburile californiene. Un sfert de oră pentru încă un Chesterfield, pentru făcut gropițe cu degetul în peretele tranșeelor. O mie de gânduri, o fracțiune de secundă în America. Câștile ne stau strâmb, încă neîncheiate. Pantalonii prea noi sunt scorțoși. Soarele răsare în toată splendoarea lui, ca și cum abia acum ar da naștere deșertului. Ziaristii mai au două minute până să-și ia în primire locurile de la Centrul de Control; sunt bărbați în costume, fiecare cu un bilet la panglica pălăriei, care nu vor povesti nimănui despre ziua de azi.

O mie de bărbați cu mâinile la ochi, precum fetele la film, ascultând vocea singuratică ce a început numărătoarea inversă. Suntem în iunie 1957, înainte ca numărătoarea inversă să devină sinonimă cu lansarea de rachete care vor trimite astronauti dincolo de vidul atmosferei.

Urmează un zgomot pe care nu l-am mai auzit niciodată. Ceva ce aduce cu un volum dat la maximum. Chiar și cu ochii închiși vedem o strălucire albă, fierbinte, care vine de la o bombă de patru ori cât cea de la Nagasaki, atât de luminoasă, că a făcut să dispară umbra. Numărăm până la zece, deschidem

ochii și vedem cum ne curge sângele prin vine și scheletele oamenilor din fața noastră. Parcă ar fi radiografiile a o mie de soldați, parcă le vedem oasele într-un *slideshow* pustiu. Copacii de *yucca* se văd foarte clar, iar munții par de aluminiu.

Din megafoane ni se zbiară să sărim în picioare; ne executăm fără să stăm pe gânduri. La pământ rămân cei de pe fundul tranșelor, care plâng și se roagă. În timp ce ne sculăm ne lovește o undă de aer fierbinte, care parcă ne zboară capetele. Suntem aruncați înapoi la pământ și prea speriați pentru a mai pune la îndoială logica ordinelor primite. Ascultăm, pentru că este singurul mod de a scăpa cu viață.

Cerul e întunecat ca în Ziua de Apoi din benzile desenate. Cum aș putea explica de ce am luat personal tot ce ni s-a întâmplat?

Încă un zid, un puhoi de murdărie și resturi, care ne potopesc cu lemne, pietre și alte lucruri care nu știu ce sunt, unii dintre noi sfârșind pe jumătate îngropați. După aia e-un moment de liniște ciudată, ca pauza dinaintea intonării imnului. Nu mai putem respira. Nu mai e aer, pentru că a fost tot supt în sus; după o vreme, golul e umplut de o cantitate imensă de aer, care plutește spre *ground zero*, mai calm și mai trist parcă, în timp ce explozia se prăbușește pe ea însăși, ca un vid care amenință să absoarbă totul în centrul lui. Ne zbatem disperăți pentru o gură de aer, fiecare pe cont propriu, în timp ce resturile încă mai plutesc spre pământ; și deodată îl vedem, e lucrul pentru care suntem aici: o imensă minge de foc, călare pe ciuperca de nor, parc-ar fi diavolul călare pe Rai. Cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată fierbe în propriul sânge, urcă la 13000 de kilometri și se împrăștie până ce eclipsează soarele, după care coboară aducând toate resturile deșertului. Ți-e imposibil să gândești. Mintea ne e plină de ceea ce vedem și nimic altceva nu mai încapă în ea.

La peste 20 de kilometri, la Centrul de Control, ușile zboară din țâțâni, Geigerurile o iau razna precum caii speriați. Pe autostrada din apropierea centrului călătorii trag pe dreapta, stau lipiți de mașini și scrutează cerul amețiți, în căutare de extraterestri. Explozia se simte până la Mercury și Indian Springs, un

vuiet se aude în California și la Reno. Un vânt cald le trece prin păr copiilor din Utah și le lipește tricourile de corp, iar ei se uită mirați la cenușa care plutește împrejur.

După ce totul se liniștește, ne ridicăm de la pământ și pornim spre *ground zero*. O mie de oameni, cu ecusoanele purpurii, ca obrajii unei fete recent sărutate.

UNU
Mai 2000

L-au găsit la jumătatea singurei panglici de asfalt care străbate Mercury Valley. Polițiștii l-au zărit pe drum, zdrențuit ca o sperietoare. Când au oprit mașina lângă el, i-a privit cu ochii goi, nici surprins, nici recunoscător. I-au pus întrebări care-l derutau și mai mult și privirea-i fugea peste umărul lor, cercetând deșertul. Nu s-a opus percheziției. I-au deschis portofelul și au numărat douăzeci și trei de dolari și ceva mărunțiș. I-au citit cu voce tare numele și adresa, iar expresia feței nu i s-a schimbat. Omul pe care-l aveau în față, îmbrăcat într-un costum murdar, nu aducea aproape deloc cu chipul luminos, concentrat de pe permisul de conducere de New York; soarele-i întunecase trăsăturile și praful săpase adânc în cutele pielii, așa că era imposibil de crezut că are numai treizeci și șase de ani. Au presupus că furase portofelul, și deși era evident că era deshidratat și confuz, i-au pus cătușele și l-au dus la mașină. Stătea țepăn pe locul din spate, cu trunchiul aplecat în față și ochii ațintiți la drum. I-au zis Samson, nu pentru că ar fi fost convinși că ăsta-i era numele, ci pentru că nu le-a venit altceva în minte.

În timp ce primea îngrijiri la camera de gardă din Las Vegas, polițiștii au început căutarea unui anume Samson Greene, născut la 29 ianuarie 1964. Lucrurile au devenit interesante când s-a descoperit că Samson Greene lipsea de opt zile, ultima dată fiind văzut ieșind pe porțile Universității Columbia, în direcția Broadway, într-o după-amiază luminoasă. Cineva de la Secția de Poliție 24 din Manhattan i-a făcut polițistului legătura telefonică cu serviciul de asistență socială unde lucra nevasta lui

și, după ce a trebuit să vorbească cu trei persoane, a dat în sfârșit de ea.

— *Alo?* răspunse ea cu o voce mică, după ce a înțeles cu cine vorbea. *Trăiește?*

A urmat o discuție scurtă, confuză: cum adică nu erau siguri că-i chiar el, permisul zicea clar Samson Greene, la care polițistul nu a vrut să răspundă: „Doamnă, poate că Samson Greene zace într-un șanț undeva pe lângă Vegas cu un cuțit în piept, cadou de la bărbatul care se dă drept membru al West Side Racquet Club, al Facultății de Engleză de la Universitatea Columbia, al Muzeului de Artă Modernă.“

— Are ceva semne particulare? întrebă polițistul.

— Da, o cicatrice pe partea din spate a brațului stâng. Femeia făcu o pauză, ca și cum Samson era întins în fața ei și ea-i controla trupul. Și o aluniță deasupra omoplatului.

Polițistul îi promise să o sune după ce află ceva și, din politețe, îi dădu numărul telefonului public de la care o sunase. Dar cum femeia insistase să rămână pe fir, polițistul lăsă receptorul să atârne și se duse să verifice identitatea bărbatului de pe targă. O soră, care tocmai trecea, ridică receptorul, zise „Alo? Alo?“ și, cum nu primi nici un răspuns, îl puse la loc în furcă. Câteva clipe mai târziu telefonul începu să sune, dar nu era nimeni primprejur; sună insistent, fiecare țârâit întrerupt de o tăcere scurtă, disperată.

Au reușit, mai târziu, să reconstituie mare parte din călătoria pe care o făcuse. Au folosit chitanțele de la biletele de autobuz din buzunare, pe pușinii martori care și-au amintit de el – o chelneriță, managerul unui motel din Dayton, Ohio –, mărturia acestora fiind confirmată de ochiul camerei de supraveghere care i-a surprins silueta slăbănoagă. Când, în cele din urmă, i-au arătat lui Samson toate înregistrările, el a zâmbit și a dat din cap, pentru că nu-și amintea pe unde fusese sau de ce ajunsese acolo. Într-un mod cu totul inexplicabil, singură în tristețea sa, Anna Greene simți deodată că acele imagini o fac să-l dorească așa cum nu-l mai dorise de mult, din vremea când începuseră să împartă patul, mașina, câinele,

baia. Într-o singură imagine i se putea vedea clar fața, la recepția unui motel Budget de lângă Nashville. Avea portofelul deschis în mână, ținea capul aplecat într-o parte și privea în sus, cu o expresie pașnică și serioasă de copil.

În timp ce Anna privea prin hubloul avionului un câmp plin de cocoșe în Nevada, brăzdat de vene strălucitoare care duceau la Vegas, neurologul, un anume doctor Tanner, studia o radiografie a creierului lui Samson. A ajuns la spital răvășită, târâind după ea un geamantan mic, în care nu-și putea aminti ce înghesuisese. În acest timp lui Samson i se diagnosticase o tumoră care, în ultimele luni, pierdute în muncă sau somn, presa arbitrar și malefic pe creierul lui. Canicula, deși era abia mai, făcuse drumul de la aeroport aproape insuportabil. Acum Anna dârdâia în aerul condiționat din spital, cu bluza transpirată lipită de spate. Nu putea pricepe și nimeni nu era în stare să-i explice cum ajunsese Samson în locul în care fusese găsit, undeva, la dracu-n praznic în Nevada. Înregistra cu mare greutate vorbele doctorului Tanner, care ședea în fața ei.

— E aproximativ de dimensiunea unei cireșe și apasă pe lobul temporal, cel mai probabil un astrocitom pilocitic juvenil. În mintea ei, clară, neumbrită de boală, Anna își imaginează o cireășă strălucitoare, roșu-închis, cuibărită în creierul lui Samson. Odată, acum vreo cinci sau șase ani, pe un drum din Connecticut, au tras pe dreapta și s-au luat după o plăcuță vopsită care zicea: *cules de cireșe*. Pe înserat, au făcut drumul în sens invers, cu două coșuri pline și degetele pătate de cireșe, cu geamurile coborâte, ca să simtă parfumul de iarbă proaspăt cosită. Ascultând vocea doctorului, cu pauze politicoase și răbdătoare, Anna se gândi că trebuie să fie un om fericit, care se ducea seara acasă în mașina lui elegantă, ascultând un post de muzică clasică, la o nevastă care râdea luminos – un om care nu se trezește în fiecare dimineață ca să găsească pe scaunul din fața lui aceeași nefericire lăsată acolo cu o seară înainte. Îl invidia, le invidia pe toate surorile care treceau pe coridor suficient de fericite ca să îmbrace uniforme scrobite, îi invidia pe brancardieri și pe omul de serviciu, care freca linoleumul cu un mop cenușiu.